

És viseltem tovább a vakság mindennél súlyosabb terhét. Aztán úgy éreztem, hogy már nem bírom tovább! És újra mentem, mentem reménytelenséggel, fásult kétségbeeséssel... Mentem egy rendelő ajtajáig... És ott... megütötte a fületem egy hang... Megfogta a kezemet egy kéz... és vezetett... Óva, vigyázva... egy rendelőbe... Beszéltünk a vakságomról, de ezek a szavak nem jutottak a fülemig érthető formában. Saját szavaimat nem is hallottam. Mert felharsant a szívemben az élet szilaj ujjongása... Látni fogok!... Érzem!... Tudom!... Mert megtaláltam az embert, akinek nem ismerem a tudását, de a lelkem fékevesztett örömtombolása megölt minden kételyt...

Látni fogok!... Látni!... Mert megtaláltam az embert, akiben hiszek!

S most már jött — jönnie kellett — hitem szent bizonyosságával — a csodának!

Ami azután történt, az már a beteljesülés volt. Pár nap a kórházi ágyon s aztán jött a nagy pillanat... Az érzéstelenítés után egy vágás... s a bibliai csoda megismétlődött!... Mint Galileában!... Apró kis művelet még s míg arcomon végiggördül a hályoggal borított lencse — hét év után... újra látok!

Vakító fényben megjelenik szememben az orvos jóságosan mosolygó arca.

Az öröm és a boldogság glóriával környezi az ember fejét, aki a vaknak visszaadta az életet: a látást.

Andrássy János

„CUHÁRÉ“

A Nagykünság végtelen pusztáin üvöltve vágatott megvadult szélparipáján a vihar. Üzte, zavarta maga előtt a tüéles hókristályok sok milliárdos seregét. Néha-néha közibük vágott rettenetes korbácsával s akiket elért, azok ottmaradtak. Eltápostá őket az utánuk nyargalók egymásba gabalyodott, kavargó tömege.

Nyöszörögtek az itt-ott, magánosan álló targallyú akácok, de azért meghajlás nélkül feszítették neki merev derekukat a vihar dühének.

A vihar erre még eszeveszettebb rohanásra sarkantyúzta lihegő paripáját. Örjögve verte a sikságon szétszórva gubbasztó tanyaházak apró ablakait, megrecsegtette a kútgémekeket, beüvöltött a kéményeken és... odabent az öreg búbost körülülő feketeszemű magyarok közül megszólalt valamelyik:

— Itt jár a garabonciás.

Mire a sarokban szunyókáló özvegy Zsiros Balog Andrásné odament az ajtófél mellett felfüggesztett szenteltvíztartóhoz, reszkető ujjával meg-hintette a szobát mind a négy tájék felé, aztán keresztet vetett magára.

— Minden gonosztul ments meg Uram minket.

— Amen — mondták rá a többiek, csak a kuckó legmelegebb sarkában kucorgó négyéves legifjabbik Zs. Balog András nézett furcsán tágranyilott lélekkapuján hol egyikükre, hol másikukra; aztán megdörzsölte balöklével a balszeme sarkát és beleszólt a csendbe:

— Mikó eszünk má'?

Erre aztán a család feje is bökkentett valamit, aminek ilyenfajta értelme lehetett:

— Lám, a kölyöknek mennyi esze van.

Aztán kiment a kamrába és egy jó negyedoldal szalonnával tért meg onnan. Letette a használattól megbarnult fenyőfaasztal közepére, mialatt Julcsa, a ház eladólánya késeket, miegymást rakott az asztalra. Az „ides” meg egy félkenyeret állított takarosan a szalonna mellé és rászólt az egyik gyerekre:

— Hijjátok Jánost is.

János a béres volt, aki szép kúnsági szokás szerint egy asztalnál evett a gazdával.

Körültelepedtek az asztalt. Ki a kanapéra, ki székre ült.

Nagy csattanással vágta be a szél a külső konyhaajtót. Bejött János is. Illendő köszönés után ledobta a földre kopott sapkáját (ott van annak a legjobb helye!), megmosta kezét a cserép mosdótálban és asztalhoz ült ő is. A kis Andris az anyja térdén lovagolva ült a sorban. A mennyezeten lógó 5-ös petróleumlámpa tizenegy magyarra szórta kehes fényét. Köztük hét pirosképű pufók gyerekre. (Itt, hála Isten, nem ismerik az egyikét!)

Lehajtott fővel elmondták az asztali áldást. Zsiros Balog kezébe vette a kenyeret, oszt vágott minden gyereknek egy darabot. Aztán magának is szegett és továbbadta a béresnek. Az is lekanyarított egy jókora darabot. (Magyar ember cselédjének se porciózza ki az ételt.) Aztán jött az anyjuk.

Ugyanúgy történt a szalonnával is. Mindenki vágott belőle annyit, amennyit étvágya diktált.

És megkezdődött az inycsiklandozó evésművelet, minek befejezése után a családfő megtörülte nadrágszárába a bicskáját, becsattintotta és zsebredugta.

Meghúzták a cserépkorsó tartalmát és csendes beszélgetésbe kezdtek. Míg egyszer azzal vetett véget a gazdasszony a tereferének:

— Tegyük el magunkat hónapra. Tuggya ke', hogy sok dolog lesz reggel.

János elköszönt.

A gazda még utána szólt.

— Osz reggel majd tedd ki a kast!

— Kiteszem, gazduram. Jóccakát!

— Aggyonisten!

Kis idő múlva csendes álomra hűnyta ablakszemeit az egyik tanyaház. Az egyik a sok közül, amelyek ott feküdtek némán a Kúnság hóborította síkságain.

A vihar is mintha kitombolta volna magát. Rövidebbre fogta a kantárszárát...

Másnap reggel vérözönben kelt a nap. Tiszta volt az égbolt. Csikorgott a hó a Gálosék béresének lábai alatt, amikor vizet húzni indult a kúthoz.

Atnézett a szomszéd tanya felé, mert rettenetesen ugatott a Bojtár. (Ez volt a Balogék egyik kutyájának a neve.) Aztán hirtelen fütyürészésre csücsörödött a két szájaszéle.

— Zsiros Balogékná' kitették a kast — kiáltotta a pitarajtón éppen most kilépő gazdaasszonyának.

— El is kel má' egy kis multság — lötytentyette ki a fejzsetárból a vizet Gálosné asszony.

A Timár-gyerek is hátrabökte üstökén a birkabőrt, ahogy meglátta a felhúzott kútgém farán a vesszőkosarat. Julcsa jutott eszébe, Balogék eladólánya, akit ma este majd megforgathat egy kicsit.

És szállt a hir az éteren át, vitte a nagykúnsági dróttalan táviró, adta tudtára mindenkinek:

— Ma este „cuharé“ lesz Zsiros Balogéknál!

Pár óra múlva már az egész környéken tudták az eseményt.

Nosza meg is indult a készülődés.

Lekerültek a letakart fogasokról a bősoknyák, piroslott a vasaló a konyhatűzhelyeken. Piros volt a lányok arca is. Nem csoda, hiszen olyan kutya meleg lett hirtelen a konyhában. (Az öreg Tarajos Józsi bácsi nem is állhatta meg szó nélkül a dolgot; odadörmögte becses élete párja főköltője alá, hogy: „De be talátá' durrantani, annyuk!“)

Az asszonyép meg tyúkot, kappant kergetett az udvaron („Jaj, Istenem, csak elkészüljek idejébel!“) s készítette a fonatost, meg a túrós gerezdest.

Az ünneplőcsizmák is csillogó ábrázattal hallgattak a kanapé alatt. Megropogtatták a szegenlógásban elgémberedett tagjaikat és egymásra kacsintottak:

— Ma még táncolunk!

Még a gyerekek se maradtak el a többiektől a nagy készülődésben. Irgalmaian igyekezettel nyálazták, vizezték drótkefe hajukat, hogy ne egészen derékszögben álljon az égnek. (A fránya Galuska Mengyi még pomádét is „szerzett“ a legénybátyja borotválkozótükrének fiókjából.)

Aznap a jószágot is hamarább etették meg és mikor a nap búcsút intett sápadt arcával a látóhatárról, megindultak a tanyák népei a Zsiros Balogék tanyája felé.

Fekete foltok a fehér hóban. Emberek. Tanyai magyarok. Aldott munkás fiai a szent magyar földnek. Kint a végtelen tanyavilág magukra hagyott, egymásrautalt lakói. Száműzöttei a kultúrának... És hát, Istenem, farsang van. Még ott a hó alatt pihegő apró tanyák között is. Farsang...

Megálltak a Balogék tanyája előtt. Letopogták csizmájukról a havat és bementek.

Az asszonynépek átadták a ház asszonyának a nagykendő alatt hozott csomagokat és leültek a nagykamrából táncteremmé „avandzsált“ helyiségben, a fal mellé elhelyezett, székekre rakott deszkalócákra.

Tegnap még oldalszalonnák lógtak itt, liszt, meg miegyéb állott a falak mentén. Most üres. A földje pedig — miután először jól meglocsolták vízzel — apró törekkkel van vastagon behintve.

Ez a táncterem.

A konyhaajtó nyitva van. Innen fűtik a helyiséget. (De nem sokáig lesz itt fűtésre szükség!)

Hamarosan megtelik a konyha egyik sarka jófajta furkósbotokkal (még egy rokkant löcs is akad a diszes társaságban!), a táncterem pedig lógóbajuszú magyarokkal, fejkendős asszonyokkal, lányokkal. Beszélget mindenki a mellette valóval. Ahová éppen leült. Hiszen ismerik itt egymást mindnyájan. Együtt élnek jóban-rosszban.

A férfiak a mostoha térről beszélgetnek, meg arról, hogy az idén bizony kevés az őszi-vetés. Az asszonyok az iránt érdeklődnek egymástól: „Tojik-e már a libád, Angyal?“ Meg hogy: „Hány kötődsod ül má', Rozi?“

Nevezett Rozi büszkén újságolja, hogy neki bizony már négy ül az ágy alatt! Erre az Angyal nevezetűt elfutja egy kicsit a sárga irigység, mert neki még csak két kollósa van, — de azért szemrebbenés nélkül vágja rá: ő már a hatodikat teszi fészekre holnap. (Istenem, hát ők is csak asszonyok!)

A sarokban egy csomó legény a süket Dudásék béresét fogja körül, aki éppen a citeráját hangolja.

Aztán, hogy befejezi ezirányú munkásságát, párszor végigszalajtja a libatollat a húrokon, majd rázendít, hogy aszongya:

— Sárga kukoricaszár, másoggyára kapálatlan maradtá'...

A Timárék legény fia odaódalog Zsiros Balog Julianna hajadonhoz, a terem közepére vezeti a lesütöttszemű leányzót. A többiek is követik a jó példát és hamarosan áll a „cuharé“. (Majd azt irtam, hogy bál.)

Ropják a csárdást, amúgy magyarosan. A zenész se hall, se lát (a haja mind a szemébe lóg a nagy fejrázástól, amivel a muzsikáját kíséri); csak pengeti a talp alá valót.

Este nyolc óra felé aztán abbahagyják. Kiki megkeresi a háziasszony-nál letétbe helyezett elemőzsiáját és vacsorához ülnek. (Akinék nem jut ülőhely, az állva fogyasztja el a magával hozott ennivalót. A lányok nem igen esznek, csak csipogatnak. Nehogy a legények meglássák, hogy sokat esznek. (Azt tartják: aki sokat eszik, az nehezen megy férjhez. Amibe megint csak lehet valami, különösen a mai világban.)

Máskor, mondják, bor is került elő ilyenkor, de most nagyon drága. Hát megvannak anélkül is. Kedv azért van.

Mikor vacsora után újra rápendit a citerás, még a süket Dudás is karonkapja a háziasszonyt és ugyancsak megriszáltatja a derekát. Erre viszont illik, hogy Zsiros Balog is megförgassa a süket Dudás oldalbordáját. Meg is teszi és olyan alaposan, hogy a fent körülírt oldalborda úgy kapkodja már a levegőt, mint teszem azt, a szárazra került csuka. (A rossz nyelvek szerint hasonlít is ehhez az állathoz valamelyest az ábrázolatja.)

Pörög, forog ott aztán lassanként mindenki. Még a gyermekek is kiveszik a részüket a mulatságból. Nagy a jókedv. Éleset rikkant néha-néha valaki, sikít egyet valamelyik fehérnép. Folyik a tánc.

Az idő lassanként éjjel felé közeledik.

A lámpák álmosakat pislantanak a mestergerendán. A legifjabbik Balog-csemete szeme leragadt, mintha enyvvel kenték volna be. (Nem is nyitja már ki reggelig.)

Az öreg Csanyi Adám, aki egész este le nem tette süvegét a fejről, elrikkantja magát:

— No még egy utolsót, oszt gyerünk haza, mivelhogy hónap is nap lesz!

Erre aztán lesz nagy hejehujázás, falakat ostromló hangos vigasság.

Az utolsó ugyan még később lesz, de csak véget ér egyszer a mulatság. Előkerülnek a bundák, nagykendők. A botok is rátalálnak jogos tulajdonosaikra és elbúcsúzik mindenki a háziaktól.

Mennek haza. A házörző kuvaszok udvariasságból csaholnak még egy ideig a távozók után, aztán ők is bebújnak a vackukba, hogy onnan tartsák szemmel továbbra is a tanya környékét.

Odabent Zsiros Balogné meglegedetten állapítja meg, hogy jó munkát végeztek a táncosok. A kamra földje, ami tegnap még bizony gidres-gödrös

volt egy kicsit, most egyenes, sima, mint a deszka. Símára táncolták a vendégek.

És keményre, mint a kő.

Aztán nyugovóra térnek ők is.

Fent a magasságos égboltozaton éberem vigyáz lenyugovó nyájának békés álmára a hűséges égi pásztor, a jóságosan mosolygó telihold...

És pár nap múlva másik udvar másik kútgémjén jelenik meg az öreg vesszőkas, hogy szeretettel hívja, hívogassa a tanyák népét újabb cuhára.

Csontos Sándor

ÜNNEPELJÜK MEG KÖZSÉGÜNK ALAPÍTÁSÁT!

Az emberi természetben rejlő ösztön, hogy bárhol is vagyunk, szűkebb hazánk, szülőföldünk vonz, emlékét őrizzük. Hány szép népdal, költemény és történet igazolja a szülőföld szeretetének csodás erejét! Szülőföldön nem a földrajzi, a természetrajzi, az élettani fogalmat értjük, nem a földet, a növény- és állatvilágot, hanem a lelket, érzést, amely mindezekhez köt. A lélek sajátosságának ápolását, fejlesztését egyik legszebb és legidőszzerűbb céljának tekinti a népművelés. Ezért is karolja fel a népdalt, a népi zenét, a népi táncot, a népköltészetet, tájbeszédet, hagyományok, népviselet, népszokások védelmét, a történelmi értékű épületek, házak gondozását, a természeti szépségek ápolását.

A nagy célt szolgáló eszköz elsősorban nem a népművelési előadások, hanem a *közösségi tevékenység*. Eddig nem sok módját találjuk, mert bizony a népművelés a követendő példákban, utánozható eljárásokban szegény. Teremtünk kell ilyeneket!

Úgy gondoljuk, hogy a község alapításának emlékünnepe is közösségi tevékenység, ha úgy rendezzük, hogy annak során községünk felnőttjeivel jobban megismertetjük, forróbban megszerettetjük azt a helyet, ahol őseink alkottak, örültek, szenvedtek és ahol életünk nagy darabját leéltük. Ezt az ünnepet nem szabad a megszokott kaptafára húzni; legyen egyéni, legyen olyan, amely a községünk multjából, jelenéből, lelkeségéből, a népből, a földből sarjadt. Igazi ünnep, amely a köznapi élet fölé koronát emel, a léleknek szabad szárnyalást ad, — egy szóval: lélekemelő.

Az első lépés ebben az irányban: magunk és a nép legszelesebb rétege előtt feltárni községünk multját. Az adatok összegyűjtésében a falu vezetőinek és az egyszerű nép gyermekeinek közösen kell résztvenniök. A község földesura, régi családai e célból átadják a község alapítására, fejlődésére, egyes kiváló tagjainak életére vonatkozó iratokat. A nép aprajagya a feledés útján messze távozott szájhagyományokat, történelmi emlékeket, meséket, közmondásokat, népdalokat, szokásokat, babonás hiedelmeket, játékokat, táncokat felidézi, összehordja a múzeumi értékű ruhadarabokat, háziesszközöket, bútorokat, háziipari készítményeket, a határában fellelhető növényeket, különös terményeket, köveket, kőzeteket, talajmintákat. Összegyűjtik az egyeseknél megőrzött régi és új okleveleket, katonai elbocsátóleveleket, dicsérő okiratokat stb. Az ilyen gyűjtés befejeztével mindenki megállapíthatja, hogy a községnek ismeretlen és szétszórt, de nagy kulturális értékei voltak és vannak. Ez azután megérleli a lelkekben azt a nemes büszkeséget, amelyet itt-ott szavakban is kifejez-